

11. Уложение о наказаниях уголовных и исправительных 1845 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://civil.consultant.ru/reprint/books/229/13.html>.
12. Уложение о наказаниях уголовных и исправительных 1885 г. / сост. Н.С. Таганцевым. – СПб. : Гос. типография, 1908. – 959 с.
13. Уголовное Уложение. – СПб. : Сенатская типография, 1903.
14. Постановление Народного Комиссариата юстиции РСФСР «Руководящие начала по уголовному праву Р.С.Ф.С.Р.» от 12.12.1919 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://base.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc;base=ESU;n=4859>.
15. О взяточничестве : Декрет СНК РСФСР от 8.05.1918 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://base.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc;base=ESU;n=14239>.
16. О борьбе со взяточничеством : Декрет СНК РСФСР от 16.08.1921 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://base.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc;base=ESU;n=17845>.
17. О спекуляции : Декрет СНК РСФСР от 22.07.1918 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://base.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc;base=ESU;n=18722>.
18. Дришлюк И.А. История развития законодательства об ответственности за преступления против правосудия (УК УССР 1922 и 1927 годов) / И.А. Дришлюк // Актуальні проблеми політики. – 2003. – Вип. 16. – С. 444–453.

КЛОЧКО А. М.,

кандидат юридичних наук, доцент
(Сумський державний університет)

УДК 343.85

ШАХРАЙСТВО ПІД ЧАС ОТРИМАННЯ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУ

У статті розглядаються деякі особливості шахрайських схем, що використовуються злочинцями з метою отримання кредитних ресурсів банків. Наводяться окремі найбільш розповсюджені супутні шахрайству під час оформлення кредитів складі злочинів. З урахуванням економічної ситуації в країні надаються рекомендації щодо запобігання правоохоронними органами та службами безпеки банків вчиненню банківського шахрайства.

Ключові слова: кредит, банківська система, шахрайство, рекомендації, запобігання.

В статье рассматриваются некоторые особенности мошеннических схем, которые применяются преступниками с целью получения кредитных ресурсов банков. Представлены некоторые наиболее распространенные сопутствующие мошенничеству при оформлении кредитов составы преступлений. С учетом экономической ситуации в стране даются рекомендации относительно предупреждения правоохранительными органами и службами безопасности банков совершения банковского мошенничества.

Ключевые слова: кредит, банковская система, мошенничество, рекомендации, предупреждение.

This article discusses some features of the fraud schemes used by criminals with the purpose of obtaining credit resources of banks. Considers some of the most common accompanying the fraud crimes. Taking into account the economic situation in the country, recommendations are provided to prevent by the law enforcement bodies and security services banks committing bank fraud.

Key words: credit, banking, fraud, recommendations, warning.

Вступ. У структурі економіки України поступово відбуваються позитивні зміни, спрямовані на визначення місця нашої держави у світовому економічному просторі. Банківська система є невід'ємною складовою ринкової економіки. Банки, проводячи розрахунки та кредитуючи господарства, суттєво підвищують загальну ефективність виробництва. До 2014 р. в Україні інтенсивно розвивалася мережа комерційних банків, які пропонували клієнтам до 200 видів різноманітних банківських послуг. Однак, як демонструє практика, не всі банки виявляються платоспроможними, окремі взагалі займаються сумнівною діяльністю, що виходить за межі законної. Такі банки повинні виводитись із ринку. Національному банку України (далі – НБУ) необхідно виявляти на ранній стадії неплатоспроможні банки і створювати стандартну процедуру їх оздоровлення. У зв'язку з тим, що збиток банківської системи за 11 місяців 2014 р. становив 22,4 млрд грн, з метою відновлення довіри до банківської системи, у 2014 р. НБУ визнав неплатоспроможними 33 банки [1].

В умовах економічної кризи в державі збільшується кількість так званих «економічних злочинів», які стають ще більш витонченими з урахуванням можливостей електронних технологій та обізнаності злочинців із цих питань. Особливе місце серед таких кримінальних правопорушень посідають шахрайства у сфері грошового обігу, кредиту й банківської діяльності. Складна економічна ситуація в країні, девальвація національної валюти, збиток банківської системи призвели до нестримного зростання кількості шахрайств у банківській сфері. З метою розв'язання побутових проблем громадяни ще активніше стали звертатися до банків з метою отримання кредитів. При цьому кількість недоброчесних клієнтів серед них, які прагнуть отримати кошти будь-яким способом, також зростає. Тому одним із пріоритетних напрямів діяльності правоохоронних органів України є запобігання таким злочинам.

До питань запобігання вчиненню злочинів у сфері банківської діяльності звертались такі науковці, як А.Ф. Волобуєва, В.П. Лавров, В.Д. Ларичев, Ш.Ш. Муцалов, С.С. Чернявський, О.В. Щербаков та інші провідні фахівці й учені.

Дослідження вказаних науковців стосувалися злочинів, які вчинюються в банківській сфері, не пов'язаних або певною мірою пов'язаних із незаконним отриманням кредитів. Однак, у зв'язку з достатньо високим інтелектуальним рівнем шахрайських схем, які використовуються при вчиненні злочинів щодо кредитних ресурсів банків, питання протидії посяганням у сфері банківського кредитування залишається актуальним.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз криміногенної ситуації, пов'язаної з учиненням шахрайств під час оформлення банківських кредитів і надання рекомендацій щодо запобігання правоохоронними органами й відповідними структурами банківських установ цим злочинам. Завданням роботи є з'ясування окремих особливостей шахрайських діянь під час оформлення банківських кредитів, причин, що сприяють учиненню цих злочинів, кола осіб, які скоюють означені шахрайства, а також подання конкретних пропозицій щодо вдосконалення діяльності правоохоронних органів і служб безпеки банків щодо запобігання цим правопорушенням.

Результати дослідження. Щорічно банки в усьому світі видають приватним особам у вигляді позик близько 1,7 трлн дол. США. Наприклад, згідно з даними Міністерства промисловості та торгівлі Великобританії, тільки на кредитних картах британських громадян перебуває близько 50 млрд фунтів стерлінгів, а середній розмір усіх позик становить близько 11,3 тис. фунтів на одну сім'ю, що дорівнює, приблизно, половині середньорічної зарплати в країні. Україна такими історіями «похвалитися» поки не може. Але доходи населення постійно зростають, і до позик українці звикли досить швидко. За даними аналітиків, у 2008 р. близько 35% автомобілів і побутової техніки громадянами України були куплені на позикові кошти [2].

За даними Асоціації українських банків (далі – АУБ), у 2007 р. українці отримали споживчих та іпотечних кредитів на суму 143 млрд грн. До 01 грудня 2007 обсяг проблемних кредитів українських банків досяг, за даними НБУ, 6 млрд 682 млн грн, порівняно з 4 млрд 456 млн грн на початок 2007 р. [3].

З часів активного кредитування у 2010 р. банки спокійно пережили 2011 р., порівняно з докризовими 2006–2007 рр., а також кризовим 2008 р., з точки зору активності кредитних шахраїв. Але вже у 2012 р. був різкий сплеск шахрайства з виходом у 2013 р. на показники фактично докризового періоду [4].

Злочини у сфері банківського кредитування, у зв'язку з їх специфікою, посідають особливе місце у групі так званих «економічних злочинів». Їх виявлення вимагає поєднання комплексу правових та економічних заходів. Процес формування ринкових відносин в економіці України зу-

мовлює необхідність підвищення ролі банківського кредиту. Кредит – це надання одним суб'єктом (кредитором) позички у грошовій або натуральній формах іншому суб'єктові (позичальнику) на умовах повернення її в установлений термін і, за загальним правилом, поєднання зі сплатою відсотків [5, с. 549].

Діяння, спрямовані на незаконне одержання банківських кредитів, знижують ефективність функціонування фінансово-кредитної системи держави, тому необхідність кримінально-правової охорони банківських інтересів від злочинних посягань не викликає сумнівів.

Чинне кримінальне законодавство України не містить такого самостійного складу злочину, як «незаконне отримання кредиту», на відміну, наприклад, від законодавства Російської Федерації (далі – РФ). Так, ст. 176 Кримінального кодексу РФ (далі – КК РФ) установлює кримінальну відповідальність за два злочини, що розрізняються за характером предмета посягання: ч. 1 – за отримання кредиту або пільгових умов кредитування; ч. 2 – за незаконне отримання державного цільового кредиту або його нецільове використання. Означені діяння визнаються злочинними, якщо ними заподіяно значний збиток.

Відповідно до національного законодавства, С.С. Чернявський виділяє чотири основні групи злочинів у сфері банківського кредитування:

1) злочини, безпосередньо спрямовані на незаконне одержання банківських кредитів («основні») (ст. 190 («Шахрайство»), ст. 191 («Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем»), ст. 192 («Заподіяння майнової шкоди шляхом обману або зловживання довірою»), ст. 222 («Шахрайство з фінансовими ресурсами»));

2) злочини економічного спрямування, що передбачають відповідальність за заподіяння непрямої шкоди кредиторам або є способами підготовки, учинення та приховування перших (ст. 202 («Порушення порядку зайняття господарською та банківською діяльністю»), ст. 205 («Фіктивне підприємництво»), ст. 207 («Ухилення від повернення виручки в іноземній валюті»), ст. 208 («Незаконне відкриття або використання за межами України валютних рахунків»), ст. 209 («Легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом»), ст. 218 («Фіктивне банкрутство»), ст. 219 («Доведення до банкрутства»), ст. 220 («Приховування стійкої фінансової неспроможності»), ст. 221 («Незаконні дії у разі банкрутства»));

3) інші злочини, які сприяють досягненню основного злочинного результату (ст. 200 («Незаконні дії з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків, обладнанням для їх виготовлення»), ст. 357 («Викрадення, привласнення, вимагання документів, штампів, печаток, заволодіння ними шляхом шахрайства чи зловживання службовим становищем або їх пошкодження»), ст. 358 («Підроблення документів, печаток, штампів та бланків, їх збут, використання піддроблених документів»), ст. 361 («Незаконне втручання в роботу електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж»), ст. 362 («Викрадення, привласнення, вимагання комп'ютерної інформації або заволодіння нею шляхом шахрайства чи зловживання службовим становищем»), ст. 363 («Порушення правил експлуатації автоматизованих електронно-обчислювальних систем»));

4) злочини, пов'язані з протиправною діяльністю службових осіб (ст. 365 («Перевищення влади або службових повноважень»), ст. 366 («Службове підроблення»), ст. 367 («Службова недбалість»), ст. 368 («Одержання хабара»), ст. 369 («Давання хабара»), ст. 370 («Провокація хабара»)) [6].

Вищеподана класифікація, безсумнівно, викликає інтерес, однак, у зв'язку з декриміналізацією господарських злочинів, відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо гуманізації відповідальності за правопорушення у сфері господарської діяльності» від 15.11.2011 р. № 4025-VI, серед яких ст. 202, 207, 208, 218, 220, 221 Кримінального кодексу України (далі – КК України), а також іншими змінами й доповненнями у визначенні назв певних складів злочинів, потребує перегляду.

КК України, на нашу думку, містить такі основні статті, що передбачають відповідальність за незаконне отримання кредиту, а саме: шахрайство (ст. 199), а також шахрайство з фінансовими ресурсами (ст. 222). При шахрайстві дії третіх осіб спрямовані на отримання коштів за рахунок потерпілого, при цьому факт шахрайства жертва не завжди усвідомлює. Достатньо часто має місце так зване «неявне» шахрайство, за якого процес підготовки й оформлення документів має абсолютно законний вигляд, а фактично дії виявляються шахрайськими. Найбільш поширена форма «неявного» шахрайства спостерігається під час використання послуг посередників, які пропонують громадянам «посприяти» в отриманні споживчого кредиту.

На думку О.В. Сухачова, характерними рисами правовідносин у сфері банківського кредитування є такі: суб'єктами правовідносин є банк-кредитор і позичальник; об'єктом кредитного

правовідношення є позиковий капітал, який утілюється в грошовій формі; основу змісту кредитних правовідносин становить повернення суми коштів або матеріальних цінностей; позиковий капітал стає кредитом після надходження його, відповідно до кредитної угоди, у розпорядження позичальника; кошти, правомірно одержані суб'єктом господарювання як кредити, переходять у його власність із моменту їх фактичного отримання [7].

Розглянемо такий приклад шахрайства: покрівельник приватного підприємства «СІВ», мешканець м. Охтирки у вересні 2007 р. вирішив отримати гроші шляхом оформлення кредиту в кредитній спілці «Народний кредит». Для цього він скористався печаткою малого підприємства «Монтажник» (яке з 2001 р. не діяло), підробивши довідку про заробітну плату. Підроблена довідка свідчила, що він нібито працює в малому будівельно-монтажному підприємстві й отримує певну заробітну платню. Таку саму довідку він виготовив і для свого товариша, який виступив поручителем позичальника. На підставі підроблених документів кредитна спілка «Народний кредит» видала зловмисникові 5 600 грн, які він, вочевидь, не мав наміру повертати. Уже через кілька днів він прийшов до кредитної спілки «Злата-М» і в аналогічний спосіб отримав 1 400 грн кредиту. У січні 2008 р. молодий чоловік (22 роки) знайшов чужий паспорт, який теж вирішив використати для отримання кредиту. Замість фото власника, уклеїв до паспорта свою фотографію та 9 січня 2008 р. в м. Сумах, у магазині «Фішка», отримав кредит у спеціаліста філії «ПриватБанку» на придбання мобільного телефону. Указані злочинні дії кваліфікуються за ст. 190 ч. 2 КК України – заволодіння чужим майном шляхом обману, учинене повторно, та за ч. 2, 3 ст. 358 КК України. Відповідно до закону, указана особа засуджена Охтирським міськрайонним судом до 2 років 6 місяців обмеження волі з відшкодуванням матеріальних збитків, які були заявлені по справі [8].

Як видно з наведеної ситуації, у практиці мають місце епізоди оформлення кредитів за підробним паспортом. У більшості таких випадків шахраї звертаються до банків з метою оформлення швидких позик на невеликі суми. Це пов'язано з усвідомленням того, що ретельну перевірку на оформлення великої суми кредитних коштів вони не пройдуть. У втрачений або викрадений паспорт шахраї вклеюють свою фотографію або змінюють свою зовнішність, щоб стати максимально схожим на колишнього власника. Наступний етап передбачає налагодження особистого контакту з працівниками банку з метою відволікання їх від уважної перевірки документів. У зв'язку з цим колишній власник паспорта в разі, коли його ставлять до відома про те, що він є неплатником за кредитом (кредитами), яких він не оформлював і не брав, повинен ужити низку термінових заходів. Так, якщо особа зрозуміла, що на неї незаконно, тобто без її відома та згоди, оформлений кредит, необхідно при втраті паспорта чи інших документів, що посвідчують особу, звернутися з відповідною заявою до міліції; при отриманні сповіщення про борг із банку необхідно звернутися до банку із заявою, що постраждала особа особисто кредит не оформлювала й не отримувала кредитні кошти; відповідну заяву також рекомендовано подати до правоохоронних органів. Як відомо, вилучати паспорт можуть лише представники правоохоронних органів, якщо він має явні ознаки підробки. У разі вчасного звернення до міліції про втрату паспорта з'являється доказ, що документ був утрачений до того, як кредитні шахраї оформили по ньому кредит. Тому, чим швидше відреагує особа, тим меншим є ризик виникнення такої проблеми.

Варто зауважити, що за невилплату коштів по споживчому кредиту положення ст. 190 КК України не можуть бути застосовані, якщо особа під час отримання кредиту надала про себе правдиву інформацію, а також зробила кілька платежів по його погашенню.

Відносно положень ст. 222 КК України, то охоплюються розглядуваним складом злочину такі ситуації, у яких нецільове використання кредиту заздалегідь планувалось особою, котра бажала спочатку заробити на кредитних коштах, а потім використати їх з метою, що передбачена кредитним договором. Якщо обман банку відбувається перед видачею кредиту – грошової суми, зазначеної в кредитній угоді, дії винного необхідно кваліфікувати за ст. 222 КК України. Так, прокуратура м. Івано-Франківська порушила кримінальну справу проти співзасновника й директора товариства з обмеженою відповідальністю та начальника відділу банку за підозрою в шахрайстві під час одержання кредиту на 700 тис. грн. Працівники Державної служби боротьби з економічною злочинністю УМВС в Івано-Франківській області викрили м. Івано-Франківську співзасновника, директора ТОВ і начальника відділу кредитування юридичних осіб банку, які підробили рішення засновників ТОВ про передачу в заставу майна товариства, надали його в обласну філію банку й незаконно одержали кредит на суму 700 тис. грн. Прокуратура міста порушила кримінальну справу за ч. 2 ст. 222, ч. 2 ст. 209, ч. 2 ст. 364 і ч. 2 ст. 366 КК України [9].

На нашу думку, до основних причин шахрайства в банківському секторі необхідно зарахувати такі: відсутність стандартних процедур перевірки клієнтів і недоступність достовірної ін-

формації про кредитну історію клієнта; відсутність єдиного реєстру співробітників кредитно-фінансових установ, недосконалість правових регуляторів суспільних відносин; неефективність системи контролю за діяльністю банків, низький рівень матеріальної забезпеченості населення й безробіття.

До супутніх злочинів у сфері банківського кредитування необхідно зарахувати такі діяння: привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем (ст. 191); незаконні дії з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків, електронними грошима, обладнанням для їх виготовлення (ст. 200); фіктивне підприємництво (ст. 205); легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом (ст. 209); доведення до банкрутства (ст. 219); викрадення, привласнення, вимагання документів, штампів, печаток, заволодіння ними шляхом шахрайства чи зловживання службовим становищем або їх пошкодження (ст. 357); підроблення документів, печаток, штампів та бланків, збут чи використання підроблених документів, печаток, штампів (ст. 358); несанкціоноване втручання в роботу електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку (ст. 361); несанкціоновані дії з інформацією, яка оброблюється в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або зберігається на носіях такої інформації, вчинені особою, яка має право доступу до неї (ст. 362); службове підроблення (ст. 366); службова недбалість (ст. 367); прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою (ст. 368); пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі (ст. 369 КК України), а також окремі інші протиправні діяння.

Основними заходами для боротьби з шахраями є посилений контроль в установах кредитування. Під час оформлення кредитів і залучення нових клієнтів у банках ведеться облік відмов у наданні кредиту, неповернень коштів, прострочених платежів і випадків шахрайств, що мали місце. Такі обліки дають змогу вчасно визначати недобросовісних клієнтів. Варто зауважити, що існують різні категорії клієнтів банку. Так, навіть постійний клієнт банку може затримувати сплату коштів по кредитному зобов'язанню. Це може бути пов'язано з важливими особистими причинами, наприклад, із його перебуванням в іншій країні тощо. Очевидно, що такі категорії клієнтів є більш надійними, через це співробітник банку нагадає позичальнику про оплату пізніше, ніж новому клієнту. Як демонструє практика, частіше шахраями виявляються особи, які оформлюють кредит у конкретній банківській установі вперше.

Ефективна боротьба з шахрайством у банківській сфері передбачає побудову системи запобігання зловживанням, до якої необхідно зарахувати таке: упровадження надійного інформаційно-технологічного оснащення служби безпеки банку; уведення уніфікованої бази даних клієнтів відповідних установ, навчання співробітників кредитних (депозитних) підрозділів банків із питань запобігання випадкам шахрайств, організацію посиленої співпраці між представниками фінансового сектора та представниками правоохоронних органів

З метою запобігання вчиненню шахрайства в банківському секторі правоохоронним органам, на нашу думку, необхідно вживати такі заходи: розробити організаційну стратегію та визначити засоби контролю, спрямовані на аналіз потенційних загроз у результаті внутрішніх і зовнішніх зловживань; періодично проводити тренінги для співробітників банку, спрямовані на покращення знань щодо виявлення і протидії шахрайству в банківському секторі; налагодити дієву комунікаційну політику між підрозділами банку, службою безпеки банку та правоохоронними структурами; звітувати за результатами моніторингу підозрілих операцій і передавати відповідну інформацію до служби безпеки й вищих інстанцій; регулярно оцінювати операційні процедури банку щодо їх відповідності встановленим законом нормам.

Варто зазначити, що виявлення факту шахрайства не дає змоги розв'язати проблему заборгованості, оскільки до настання першого терміну погашення кредиту злочинець має достатньо часу, щоб змінити місце перебування.

Висновки. Для вирішення проблеми запобігання злочинам у сфері банківського кредитування необхідна дієва система правових заходів, яка забезпечила б нейтралізацію причин та умов, що сприяють учиненню цих кримінальних правопорушень. До основних механізмів, спрямованих на протидію шахрайству в банківському секторі, необхідно зарахувати запобіжні заходи фінансовим зловживанням як на рівні банківських установ, так і на рівні правоохоронних структур. Зменшенню кількості випадків шахрайств сприяє насамперед ефективна робота банків у цьому напрямі, використовуються зовнішні бази даних – бази БКІ (Бюро кредитних історій). Однак, варто зазначити, що БКІ не є достатньо ефективним під час надання споживчих кредитів,

оскільки для ухвалення остаточного рішення про видачу коштів необхідний швидкий доступ до інформації про клієнта. Для інших видів кредитування, де на ухвалення рішення про видачу кредиту необхідно кілька днів, БКІ є ефективним, оскільки, фіксуючи всі факти шахрайства, зменшують ризик учинення повторного правопорушення.

Список використаних джерел:

1. Нацбанк визнав неплатоспроможними 33 банки цілком справедливо – НАБУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://news.finance.ua/ua/news/~/342137>.
2. Енциклопедія шахрайств та лохотронів. Шахрайства з кредитами [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.lohotron.in.ua/afery-z-finansamy/shahrajstva-z-kredytamy/.a>.
3. Україна фінансова // Інформаційно-аналітичний портал Українського агентства фінансового розвитку. Кредитне шахрайство та засоби протидії.
4. Кредитна спілка: Українська провідна. Кредитне шахрайство: основні схеми «позичальників» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.providna.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=33%3A2014-02-20-15-53-16&catid=3%3A2012-04-26-09-01-56&lang=ru.
5. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. – 3-тє вид., переробл. та доповн. – К. : Атіка, 2003. – С. 549.
6. Чернявський С.С. Методика розслідування злочинів у сфері банківського кредитування : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза» / С.С. Чернявський. – К., 2001. – 309 с.
7. Сухачов О. Злочини у сфері банківського кредитування / О. Сухачов // Вісник Київського нац. університету ім. Т.Г. Шевченка. Серія «Юридичні науки». – 2012. – № 10. – Вип. 93. – С. 111–114.
8. Шахрайство з кредитами // Газета «Лідер». – 16.03.2009. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.okhtyrka.net/content/view/3155/2/>.
9. Прокуратура порушила кримінальну справу проти начальника відділення банку за шахрайство при отриманні кредиту на 700 тис. грн. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://news.finance.ua/ua/news/~/153697>.

МЕЛЬНИЧУК В. М.,
начальник відділу
(Управління боротьби
з незаконним обігом наркотиків
Міністерства внутрішніх справ України,
здобувач кафедри кримінального права
(Національна академія внутрішніх справ)

УДК 343.57

ПРЕДМЕТ ЗЛОЧИНУ ФАЛЬСИФІКАЦІЇ ТА ОБІГУ ФАЛЬСИФІКОВАНИХ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ

У статті охарактеризовано предмет фальсифікації лікарських засобів та їх обіг. Зроблено прогнозування щодо розвитку й розширення кола предметів цієї злочинної діяльності. Запропоновано зміни до чинного законодавства України, яке передбачає відповідальність за фальсифікацію лікарських засобів і виробів медичного призначення.

Ключові слова: предмет злочину, фальсифіковані лікарські засоби, неякісні (субстандартні) лікарські засоби, маркування, обіг фальсифікованих лікарських засобів, порядок обігу лікарських засобів.

